

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Radana Malíka a soudců JUDr. Barbary Pořízkové a JUDr. Pavla Molka v právní věci žalobce: **D. V.**, zast. JUDr. Denisem Kašicynem, advokátem se sídlem Kolínská 1722/16, Praha 3, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 29. 4. 2019, č. j. OAM-239/ZA-ZA11-LE05-2019, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 26. 2. 2021, č. j. 32 Az 19/2019 - 87,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 26. 2. 2021, č. j. 32 Az 19/2019 - 87, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] V záhlaví označeným rozhodnutím žalovaný neudělil žalobci mezinárodní ochranu podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“). Z údajů k podané žádosti a pohovoru vyplynulo, že žalobce se narodil v Ruské federaci, je však občanem Izraele, neboť v roce 2016 požádal o udělení izraelského státního občanství, které mu bylo v roce 2017 uděleno, a to po tom, co z obav o svůj život utekl z Ruska. Požádal také o zbavení státního občanství Ruska. Uvedl, že je bez náboženského vyznání a nemá žádné politické přesvědčení a nebyl nikdy členem politické strany ani nebyl jinak politicky aktivní. Důvodem pro podání žádosti o mezinárodní ochranu bylo to, že se po přicestování na území České republiky dozvěděl, že je trestně stíhán v Ruské federaci. Uvedl, že si není vědom toho, kdy proti němu bylo zahájeno trestní řízení, ale mezinárodní zatykač byl vystaven v prosinci roku 2018. Konstatoval, že přesně nezná ustanovení, podle kterého je stíhán, avšak před svým odjezdem byl pod nátlakem nucen podepsat dlužní úpis, a proto po něm požadovali zaplacení tohoto dluhu. Chtěl zabránit tomu, aby byl vydán do Ruska, protože tamním orgánům nevěří, a mafiáni, kteří jej před odjezdem pronásledovali, jsou do systému orgánů státu zapojeni. Uvedl, že je v kontaktu s izraelskými státními orgány a v této zemi neměl nikdy problém a chtěl by se tam vrátit.

[2] V záhlaví citovaným rozsudkem Krajský soud v Brně zrušil napadené rozhodnutí žalovaného a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Poukázal zejména na skutečnost, že předmětem řízení o udělení mezinárodní ochrany je pouze posouzení nutnosti poskytnutí ochrany proti zemi původu a nikoli proti třetímu státu. V případě žalobce bylo proto nutné zabývat se otázkou jeho státního občanství, neboť z údajů plynoucích ze správního spisu vyplynulo, že byl dříve občanem Ruské federace, a poté získal státní občanství Izraele. Sám žalobce sice uvedl, že je pouze občanem Izraele a ruské občanství pozbyl na základě vlastní žádosti, avšak ze správního spisu vyplynulo, že žalobce při ověření své totožnosti předložil kromě občanského průkazu a řidičského průkazu Izraele také řidičský průkaz Ruské federace s platností do 23. 10. 2023 a ruský cestovní pas s vyznačenou platností do 12. 5. 2022, přičemž žalovaný se touto skutečností nijak blíže nezabýval a nedotázal se jej například na to, zda disponuje jakýmkoli oficiálním dokumentem, na základě kterého by bylo zřejmé, že již skutečně není státním občanem Ruské federace. Žalovaný tedy nevyvinul dostatečnou snahu k tomu, aby řádně zjistil, zda žalobce stále nedisponuje dvojím občanstvím.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalobce

[3] Proti rozsudku krajského soudu podal žalovaný (dále jen „stěžovatel“) kasační stížnost z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“).

[4] Stěžovatel namítl, že v napadeném rozhodnutí se zabýval otázkou státního občanství žalobce zcela dostatečně. Skutečnost, že žalobce je i nadále držitelem řidičského průkazu Ruské federace a případně i cestovního pasu tohoto státu, neznamená, že je i nadále státním příslušníkem Ruské federace. Řidičský průkaz byl žalobci vydán ještě v době, kdy byl státním příslušníkem Ruské federace a žalobce si jej ponechal i po nabytí izraelského státního občanství, a stejně tomu bylo i v případě cestovního pasu. Žalobce sám prohlásil, že nabyl izraelské státní občanství a výslovně prohlásil, že žádné jiné občanství nemá; uvedl i to, že státní občanství Ruské federace bylo na jeho žádost zrušeno. Před krajským soudem žalobce konstatoval, že nevlastní žádnou oficiální listinu o zrušení státního občanství Ruské federace. Požadavky krajského soudu na stěžovatele ohledně dalšího dokazování a obstarávání podkladů pro řízení jsou nereálné, neboť se nemůže s dotazem ohledně státního občanství žalobce obrátit přímo na příslušné orgány Ruské federace, a tyto požadavky proto považoval za nadbytečné. Měl za to, že nebyl důvod zpochybňovat tvrzení, která žalobce uvedl během správního řízení; že žalobce je pouze státním příslušníkem Izraele, podle něj plyne i z usnesení Městského soudu v Praze ze dne 2. 10. 2019, č. j. Nt 406/2019, o přípustnosti vydání žalobce k trestnímu stíhání do Ruské federace, kde soud uvedl pouze tuto státní příslušnost.

[5] Stěžovatel v dané věci shledal přesah vlastních zájmů, neboť se jednalo o zásadní pochybení při posouzení otázky soudem. Stěžovatel posoudil věc dostatečným způsobem a individuálně ve vztahu k žalobci a obstaral dostatečné množství potřebných podkladů, které následně správně a uceleně vyhodnotil a postupoval tak v souladu se zákonem.

[6] Žalobce ve vyjádření ke kasační stížnosti nezpochybnil, že vystupoval od počátku řízení jako státní příslušník Izraele, ale správní orgán se vůbec nevypořádal s tím, zda není i státním občanem Ruské federace, o čemž svědčilo i to, že vůči němu bylo vedeno extradiční řízení jakožto státnímu příslušníku Ruské federace. Závěr stěžovatele nevyplynul z tvrzení žalobce, ale z nedostatečně zjištěného skutkového stavu. Poukázal na Ženevskou úmluvu a definici pojmu uprchlíka, a na to, že Izrael, jakožto stát jeho příslušnosti, má omezené možnosti ochrany žalobce, který se nyní nachází na území České republiky, přičemž jej nesmí opustit. Žalobci je proto znemožněno využít ochrany svého domovského státu (Izraele). Poukázal i na aplikaci § 16 zákona o azylu. Stěžovatel má jako správní orgán řadu možností, jak zjistit skutečný stav věci a jeho tvrzení jsou podle něj fabulační. I z obsahu spisu Městského soudu v Praze, na nějž v kasační stížnosti stěžovatel odkázal, je patrné, že žalobce má dvojí občanství, jestliže je v něm obsažen dokument „*žádost Ruské federace o vydání občana Ruské federace k trestnímu stíhání do Ruské federace*“.

III. Právní hodnocení Nejvyššího správního soudu

[7] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že byla podána včas, osobou k tomu oprávněnou a směřuje proti rozhodnutí, proti kterému je podání kasační stížnosti přípustné (§ 102 s. ř. s.).

[8] Vzhledem k tomu, že projednávaná věc je věcí mezinárodní ochrany, v souladu s § 104a s. ř. s. se dále zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje zájmy stěžovatele. Pokud by tomu tak nebylo, odmítl by ji jako nepřijatelnou. Pro vymezení institutu nepřijatelnosti a jeho dopadů do soudního řízení správního odkazuje na své usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, č. 933/2006 Sb. NSS, v němž neurčitý právní pojem „přesah vlastních zájmů stěžovatele“ vyložil.

[9] Nejvyšší správní soud v této věci shledal přesah vlastních zájmů stěžovatele, neboť krajský soud se dopustil zásadního pochybení při posouzení sporné otázky, a proto přistoupil Nejvyšší správní soud k posouzení věci samé.

[10] Kasační stížnost je důvodná.

[11] Vzhledem k tomu, že stěžovatel uplatnil v kasační stížnosti také důvod podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., Nejvyšší správní soud se zabýval nejprve tímto důvodem. Bylo by předčasné zabývat se právním posouzením věci samé, bylo-li by napadené rozhodnutí krajského soudu skutečně nepřezkoumatelné či založené na jiné vadě řízení s vlivem na zákonnost rozhodnutí o věci samé. Nejvyšší správní soud však nezjistil, že by napadený rozsudek trpěl vadami, které podle jeho setrvalé judikatury zakládají důvod nepřezkoumatelnosti. Na její závěry ohledně posouzení toho, jaké vady naplňují tento kasační důvod, pro stručnost odkazuje (viz např. rozsudky ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Ads 58/2003 - 75, č. 133/2004 Sb. NSS; či ze dne 18. 10. 2005, č. j. 1 Afs 135/2004 - 73, č. 787/2006 Sb. NSS). Námitka není pro uvedené důvodná.

[12] Jak je patrné ze shora uvedeného, žalobci nebyla ve věci udělena mezinárodní ochrana, neboť stěžovatel neshledal ve vztahu ke státu původu žalobce (Izraele) důvody pro její udělení. Žalobce však během řízení před soudem zpochybnil postup stěžovatele s tím, že je i nadále státním občanem Ruské federace, o čemž měla dle něj svědčit řada skutečností, a stěžovatel se touto otázkou vůbec nezabýval a nezjistil proto dostatečně skutkový stav věci.

[13] Krajský soud v posouzení této otázky souhlasil se žalobcem, neboť podle něj obsahoval správní spis řadu indicií, které zpochybňovaly to, že by žalobce byl státním občanem pouze jednoho státu (Izraele), a stěžovatel se jimi měl zabývat a posoudit, zda žalobce nemá dvojí občanství.

[14] Z obsahu správního spisu vyplynulo, že žalobce opustil území Ruska z obav o svůj život, neboť zde měl problémy s mafií, která jej vydírala a vyhrožovala mu. V roce 2016 požádal o udělení státního občanství Izraele, které mu bylo v roce 2017 uděleno. Prohlásil, že žádné jiné občanství nemá, neboť požádal o zrušení státního občanství Ruské federace (vzdal se státního občanství); s Ruskou federací nechtěl mít nic společného a nechtěl se tam vrátit. Po přicestování na území České republiky byl v roce 2019 zadržen, přičemž se dozvěděl, že je na něj vydán mezinárodní trestní zatykač. Nevěděl, kdy proti němu bylo zahájeno trestní stíhání, a neznal ani konkrétní ustanovení, podle kterého měl být stíhán. Požádal proto o mezinárodní ochranu, protože nechtěl být vydán k trestnímu stíhání do Ruska. Uvedl, že ruskému systému ani tamním orgánům nevěří a že dluh, který měl v Rusku mít, vznikl tak, že byl nucen pod nátlakem podepsat dluh ve výši 12, 9 milionu rublů. V Izraeli neměl nikdy problémy a chtěl by se tam vrátit.

[15] Během soudního řízení žalobce poukázal na to, že stěžovatel vycházel pouze z jeho tvrzení, že již není občanem Ruské federace, aniž by tuto otázku blíže zkoumal a zjistil skutečný stav věci. Totéž zopakoval žalobce i během ústního jednání před soudem a navrhl k důkazu provedení zprávy orgánu pro migrační otázky Správy Ministerstva vnitra Ruska pro Tambovskou oblast ze dne 21. 12. 2018, v níž bylo uvedeno, že žalobce nabyl státní občanství Ruské federace v důsledku uznání, a rovněž z ní vyplynulo, že žalobce o zrušení státního občanství Ruské federace nepožádal. Neuvědomil ani příslušné orgány o nabytí občanství jiného státu nebo povolení k pobytu na území jiného státu. K datu vydání uvedeného dokumentu byl žalobce držitelem ruského cestovního pasu a trvalý pobyt měl na území Ruské federace.

[16] Ze shora uvedeného je zřejmé, že podstatou sporu nyní vedené věci není to, zda měla být žalobci udělena mezinárodní ochrana, ale otázka, zda postupoval stěžovatel správně, pokud vzal za prokázané, že žalobce je státním občanem pouze jediného státu – Izraele, a není již nadále státním občanem Ruské federace, a ve vztahu ke státu Izrael posuzoval poté žádost žalobce o udělení mezinárodní ochrany.

[17] Jak je patrné se shora shrnutých údajů poskytnutých v řízení o udělení mezinárodní ochrany, sám žalobce uvedl, že jeho domovským státem je Izrael, jehož státní občanství získal v roce 2017 poté, co odcestoval z obav o svůj život z Ruska, a jakékoli jiné občanství svým vlastním prohlášením vyloučil, a to na výslovný dotaz

správního orgánu. Uvedl současně i to, že požádal o zrušení státního občanství Ruské federace. Tyto skutečnosti ostatně uvedl i v podané žalobě, včetně toho, že jiné než izraelské občanství v současnosti nemá, i když ruské státní orgány tvrdí opak. Stěžovatel proto správně vycházel z těchto sdělených skutečností, přičemž neměl důvodu o nich pochybovat. Jak bylo naopak zjevné i z přípisu Městského státního zastupitelství v Praze, také extradiční řízení za účelem trestního stíhání v Ruské federaci bylo vedeno se žalobcem coby státním občanem Izraele. Jak plyne z ustálené judikatury zdejšího soudu, žadatel musí v průběhu řízení o udělení mezinárodní ochrany uvést veškeré relevantní důvody, na základě nichž následně správní orgán jeho žádost posoudí (srov. k tomu např. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 12. 2020, č. j. 7 Azs 250/2020 - 33). I když leží břemeno tvrzení na žadateli, břemeno důkazní naopak může v jistých případech nést i správní orgán, nelze po něm však požadovat, aby zkoumal veškeré myslitelné otázky, a to i navzdory tomu, co sám žadatel uvedl. Ačkoli se nyní projednávaná věc do značné míry odlišuje od věcí v jiných případech žádostí cizinců o mezinárodní ochranu, neboť se nejedná o posuzování konkrétního azylového příběhu, podle Nejvyššího správního soudu je nutné na věc nahlížet obdobnou optikou. Stěžovatel ve věci vycházel z údajů, které mu žalobce poskytl, přičemž přihlédl mj. k tomu, že mu žalobce předložil občanský průkaz a řidičský průkaz státu Izrael; o občanství ve vztahu k tomuto státu proto neměl pochyb.

[18] Krajský soud v projednávané věci zdůraznil zejména existenci dokladů (řidičský průkaz a cestovní pas) vydaných Ruskou federací, které žalobce v průběhu řízení před správním orgánem doložil, přičemž dovodil, že se s jejich existencí stěžovatel žádným způsobem nevypořádal. Nejvyšší správní soud v posouzení této otázky s krajským soudem nesouhlasí. Samotná existence těchto dokladů bez dalšího nezakládá důvod pro pochybnost o tom, že by žalobce neměl být pouze státním příslušníkem Izraele. Žalobci byly tyto doklady vydány ještě před opuštěním Ruské federace, a to v době, než požádal o jiné státní občanství, a než (dle jeho vlastních slov) požádal také o zrušení státního občanství Ruské federace. Tyto doklady proto nemají ve věci žádnou vypovídací hodnotu, neboť žádným způsobem neprokazují aktuální stav toho, zda žalobce ruským státním občanstvím disponuje, či nikoli, ale deklarují toliko to, že v době jejich vydání jím disponoval. To, že jimi žalobce nadále disponuje, však nesvědčí o tom, že by měl být ruským státním občanem, ale naopak v této souvislosti by mohla o jeho laxním přístupu svědčit mj. i skutečnost doložená při jednání – zpráva Správy Ministerstva vnitra Ruska ze dne 21. 12. 2018, z níž je patrné, že tamním úřadům neoznámil ani nabytí nového státního občanství (o němž není v projednávané věci pochyb), a není proto ani důvod se domnívat, že by v případě, že by bylo při pozbytí státního občanství vyžadováno navrácení dokumentů (cestovního pasu), tento dokument skutečně vrátil, a v době řízení před správním orgánem by jím již nemohl disponovat. Samotná existence tohoto dokumentu (resp. obou dokumentů) nijak neprokazuje státní příslušnost žalobce a stěžovatel proto nepochybil, pokud se blíže existencí těchto dvou dokumentů nezabýval, ale vycházel z údajů poskytnutých žadatelem a dalších dokumentů svědčících o tom, že žalobce je státním příslušníkem Izraele. Argumentace krajského soudu pro uvedené v tomto ohledu neobstojí.

IV. Závěr a náklady řízení

[19] Nejvyšší správní soud vyhodnotil kasační stížnost jako důvodnou a rozsudek krajského soudu proto zrušil podle § 110 odst. 1, věty první, s. ř. s. a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Krajský soud v tomto rozhodnutí uváží o původní argumentaci uplatněné v žalobě, a to ve vztahu k otázce, zda žalovaný postupoval správně, pokud žalobci mezinárodní ochranu neudělil, a rozhodne zároveň i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 6. května 2021

JUDr. Radan Malík
předseda senátu